Klepetec Pützmühle

NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 16. februaria 1853. *List 14.*

Velika vrednost oglja za gospodarstvo.

Malo rečí je na svetu, ki so slehernemu človeku tako dobro znane kakor oglje, al koristnost njegova za kmetijstvo in gospodarstvo sploh je celò malo obrajtana.

Bo tedaj prav, ako gospodarjem in gospodinjam natanjčniši razodenemo veliko vrednost oglja.

Pervo je, da razločimo oglje iz dèrv ali sploh oglje iz rastlínstva (Pflanzenkohle) in oglje iz kostí ali sploh živalstva (Thierkohle). Od oglja iz rudnínstva ne bomo govorili.

Dervno ali lesno oglje ima razun mnozih druzih dobro znanih lastnost to važno sposobnost, da mnogoverstne zrake in sopare v-se serka, smerdljivim stvarém smrad jemlje in barvanim rečém barvo premenuje.

Košeno oglje ima tudi enake lastnosti; vendar je skušnja učila, da je razloček o tem med dervenim in košenim ogljem. Nar veči moč, kaki reči barvo premeniti, ima košeno oglje, — dervno oglje pa sèrka posebno zrake in smrad.

Iz teh lastnost izvíra mnogoverstna koristnost oglja, ki obstojí v sledečem:

Ako se v smerdljivo in vmazano vodo dene zdrobljeno dervno oglje in se nekoliko časa zmešana z ogljem stati pustí, potem pa skoz trapuznico ali kosmati papir (Fliesspapier) precedí, zgubí voda poprejšni smrad in čista in bistra postane. — V sodcih, ki so od znotraj enmalo ožgani (ogljeni), ali v ktere se je oglja djalo, se ohrani voda več let za pijačo dobra. Naj se tega pomočka tisti poslužvajo, ki ne morejo zmiraj frišne vode imeti.

Zatuhlo žito zgubi duh, in izmelje se popolnoma dobra moka iz njega, ako se pokrije s štupo frišnega oglja (postavim: 1 vagan oglja na 400 vaganov žita), se počasi dobro premeša (pa ne premeče) in po tem 8 ali 14 dní ležati pustí, da se oglje navzame duha. Žito se potem oglja očisti na klepetcu ali pajklu (Putzmühle).

Neki kmetovavec je na to vižo 50 vaganov smerdljivega ovsa s štupo frišnega oglja tako zboljšal, da ni bil pervemu podoben. Na oglje je nasul ovsa, na tega spet oglja in tako poredoma naprej; tudi okoli kupa, ki je bil bolj visok kakor sirok, je nasul oglja tako, da se ovsa ni nič vidilo.

Oglje pri tem ne gré v zgubo in je za drugo rabo pripravno.

Oglje iz mehkega lesa je pa za to bolji kakor iz terdega, in tudi frišno oglje je veliko bolji od tacega, ki je že delj časa na zraku ležalo. Tudi je skušnja učila, da je ovès od zunaj v malo dnéh duh zgubil; če se je pa pregriznul, je še smerdul znotraj; če se je pa dalje v oglju ležati pustil, se je tudi notranji duh popolnoma zgubil.

Če se krompir v hramih skladoma na ogljeno štupo položí, ne gnjije in se tudi ne izraša. Res je, da tak v oglju shranjen krompir je vès čèrn, pa se da lahko oprati, če gré na prodaj ali v kuho. Scer pa oglje, če bi se tudi čisto ne opralo, nikakor ne škodje.

Tudi mesu, ki je smerdeti začelo, jemlje oglje duh, in brani, da dalje ne gnjije. Divjačina, ki je na dolgi poti začela smerdeti, in se je oskubla in izčrevesila, potem od zunaj in znotraj z drobnim ogljem (bobove debelosti) obdala in v terdno zaperti posodi skoz 24 ur v hramu spravila, ni očiščena oglja smerdela več, in je bila dobrega okusa.

V kletih (Kellern) in vodnjakih se napravi včasih zadušljiv zrak, ki umorí človeka in živino. Spozna se tak nevaren zrak potem, da vgasne luč v takem kraju. Tudi tù pomaga narbolje, ako se nekoliko vaganov živega oglja v drateni košari v klet ali vodnjak spustí; oglje berž vgasne, ker se zadušljivega ogeljnokislega zraka (gaza) navzame. Oglje se mora pa na imenovano vižo večkrat ponavljati in scer tako dolgo, da luč (sveča) več ne ugasne.

Žganje v sodcih se navzame večkrat barve iz lesa, rujavo-rumenkaste. Ga očistiti in mu tudi oljnati duh (Fusel) odvzeti, se denejo v sodec z dvojnim dnom in pipo majhni kosčiki oglja (za lešnik debeli); na to se vlije žganje in sodec dobro zamaší. Se odprè pipa v nekoliko urah, teče lepo čisto in tudi v okusu poboljšano žganje iz sodca.

Skisani ól (pivo), ki se ne da več piti, se po oglju da saj v dober kís (jesih) premeniti, ako se mu štupe košenega oglja vmeša, ki je za tak namen še boljši od lesnega oglja. Tak jesih se da še močnejsi napraviti, ako se mu enmalo žganja pridene, ki se počasi v kisovo kislíno premení.

Cevi (rori), po kterih voda teče, če se z ogljeno štupo obdajo, se obvarjejo mraza, da voda v njih ne zmerzuje, in je veliko boljši kakor z gnojem ali slamo, ki se na spomlad preč spravljati mora.

(Salzb. Wochenblatt).

Gospodarske rečí.

(*Mehka zima — strah nekterim kmetovavcem*). Letošnja mehka zima nikjer kmetovavcem tolikšne skerbi ne prizadeva, kakor v občini Montreuil les Peches blizo Pariza. Več ko 100 let so breskve edino premoženje te srenje (vsako

leto skupijo blizo 1 milion frankov iz breskev). Ob svečnici so hotle drevesa cvesti; se vé da, če po tem mraz pritisne, gré vès pridelk pod zlo. Prizadevajo si toraj na vso moč zaderžati spomladansko sočnost dreves: h koreninam pokladajo od delječ pripeljani led, na kterega pokladajo slamo, da ga sonce ne topí. „Ali bojo s tem zaderžali cvetje do mraza — pravi časnik Pražke kmet. družbe — se ne vé; po vsakem pa naj bo taka pridnost izgled drugim kmetovavcem, da ne pokladajo križem rok, kadar žuga nevarnost in se ne zanašajo v nemarnosti svoji le na Boga, da bi pregreho lenobe še obdaroval z milostjo Svojo!

(*Vinorejcom!*) Listje, slama, mah in druga enaka stelja ne obrani terte pozimi zmerzline — pravi nemški časnik „Frauend. Bl.“ — ker, razun v posebno hudih zimah, ni ravno mraz, ki terti škodje, ampak poledje ali skrapa (Glatteis). Poledje se mora odvračati; zato nar bolje so pa zemeljne grude. Kadar je zemlja za pavc globoko zmerznila, naj se blizo terte izkopa zemlja v velicih grudah ali plošah, in s temi naj se terta krog in krog in tesno obloží; pod to odejo ni terti prevroče in ne terpí po poledju. Kjer se pa ne morejo zemeljne grude imeti, naj se terta odene s protjem smerečjim ali še boljši z jelovim, ktero se konec zime (perve dní marca) sopet odpravi.

Iz nove gojzdne postave

vodila, po kterih gre tarifo gojzdne škode sostavljati, in škodo povračevati.

(Dalje.)

§. 4. Pri poškodbah, ki se storé z nasekovanjem in očertovanjem stoječih dreves in latnikov, z njih navertovanjem, narezovanjem, po plezanju z derezami, z naprejspravljanjem lesa in kamenja, z naterčavanjem, kakor tudi z odkopavanjem drevesnih korenín, je rajtati za povračilo eno desetino (deseti del) vrednosti vse deblovine skupej. To povračilo bodi daljej enako vrednosti četertine cele deblovine, če se stoječe drevesa in rante kakor si bodi omajijo ali obelijo. Če se s tem poškodjejo, da se jim verhi, veje ali panoge in vejice odsekajo, odrežejo ali odtergajo, naj imajo na sebi listje ali iglice (spičevje), se odmerja za povračilo tista cena, ki se prileže baži in dvojnatemu kubičnemu zapopadku pokvarjenega lesa.

Ako se je pa bati, da bodo zavoljo teh poškodb ranjene debla sploh v rasti zastajale, se morajo omenjene povračila po poldrugikrat, in če se je bati, da bi ranjene drevesa odumerle, po dvakrat. Metlinje, protje, terte, šibe, palice, šibke obroče itd. je treba rajtati, če se vzamejo od ležečega lesa, in za-nje ne obstojí posebni kup, za suhljad,—če se pa vzamejo od stoječih dreves in rant, kakor odsekane veje, in če se mlade drevesca za to porabijo, za drevesno mladje. Krepkejše obročne palice gre rajtati kakor les za izdelke. Ako se kvarnikom, ki les majijo, lub ne odvzame, ga morajo posebej poverniti. Če ni odločenih cen za lubje, se vzame za vsak kubični čevelj lubja, k posebnim namenom dobrega, naj se je dobilo od stoječega ali ležečega drevja, dvojna vrednost enega kubičnega čevlja najboljše sorte derv dotičnega drevja.

§. 5. Za vsak kos svetá, ki je en dunajsk kvadratin seženj velik, na kterem se je drevesno mladje ukradlo ali poškodovalo, se mora, in sicer pri mladini do spolnjenih dvéh let cena pol kubičnega čevlja, pri drevescih čez dvé leti do vštevno spolnjenih šest let cena treh četertin kubičnega čevlja, in pri drevescih čez šest let cena enega kubičnega čevlja terdne mase srednje baže derv in po tarifi za stoječi les kakor povračilo odrajtovati.

Če ni kvadratni seženj cel pa tudi ne cel krajcar, se pri tem za cel seženj ali krajcer jemlje. To povračilo se enojno v račun deva, če so bile mlade drevesa posamić ukradene ali poškodovane, če se drevesa, ki so ostale nepoškodovane, še preci skupej deržé, in če lesoreja ondi, kjer se je poškodba zgodila, ni nenavadnih stroškov delala; ono se pa rajta po poldrugikrat ali po dvakrat, če je le nekaj omenjenih olajšav, ali če jih kar nič ni.

§. 6. Za ukradeni drevesni sok (smolo, terpentin, brezov in javorjev sok), za gojzdne sadeže (drevesno semenje, gojzdno sadje, jagode), in za gobe se vselej le enojno povračilo dajè. Če se kvarnikom (poškodovavcem) niso odvzele, in ni posebnih cen za nje, je treba za vsako osebo, ki se v branju najde, gledé tudi na množino nabranega, in sicer od smole in terpentina navadno dníno (gemeinüblichen Taglohn) po dvakrat in celò do osemkrat,—od druzih drevesnih sokov, gojzdnih sadežev, gob pa četertino do cele navadne dníne za povračilo plačevati. Ako je ti, ki je ukradel drevesno mezgo, gojzdno sadje, gobe, zraven tudi drevesa poškodoval, navertovaje, nasekovaje jih itd., mora za to posebej povračilo dajati.

§. 7. Za osmukano listje, za grabljinje (steljo), zemljo, ilovico, šoto, kamnje, mavec (gips), ruševje, izkopane korenike, gojzdno travo in zeliše je treba, če se te rečí kvarnikom ne odvzamejo, in nimajo že odločene cene, od vsake butare ali od tolike množine, ki jo srednje močan odrašen človek brez čezmernega napenjanja iz gojzda iznesti zamore, vrednost četertega dela navadne dníne rajtati. Če se omenjeni pridelki na vozu naprej spravljajo, je dotični tovor preceniti po nosivskih butarah.

Tarifni ali po zgornjem izrajtani znesek povračila je daljej plačati:

a) pri osmukanem listju, če se vzame od ležečih dreves, ali od posamnih vej stoječih dreves, enojno; če se je osmukal velik kos verhovine starejih dreves, po vsakem pa manj kakor polovica vej, ali če so bile mladim drevescom nektere veje odvzete, po poldrugikrat, in če so bile stoječe starejše drevesa do polovice ali čez in mlade drevesca čez tretjino osmukane, dvakrat;

b) pri ukradenem grabljinju (stelji), če se to na nobenem mestu do golega ne pobere, če se ni bralo z železnimi grabljami ali kopačami, ali druzim ojstrim orodjem, če gojzd ni več mlad, in se tudi ni imel kmalo v omlajenje izsekati, če se ni malo popred trebil (izredčeval), in če je svet dober, ali je stelje preobilo, po enkrat; če enega ali dveh iz teh pogojev manjka, po dvakrat; in

c) pri odjemanju perstí, šote, ila, kamnja, mavca, ruševja, trave in zeliša, in pri nedopušenem kopanju korenik, če se s tem niso tla gojzdu v škodo premenile, po enkrat; če so se pa premenile, po večji ali manjši znamenitosti te premembe, ali poldrugikrat ali pa dvakrat. (Dalje sledí).

Nova naprava cesarskih vradnij v našem cesarstvu.

(Konec.)

Omeniti imamo še c. k. sodništev po prihodnji novi osnovi.

Nar višji stopnja sodništev se imenuje deželna nadsodnija (Oberlandesgericht). Veči kronovíne imajo,

kakor smo že povedali v listu 8., svoje nadsodnije v deželi; več manjših kronovín ima skup eno nadsodnijo.

Nadsodnija ima svojega predsednika, ki ima po potrebi namestnika, več svetovavcev, sekretarjev, sekretarnih adjunktov, adjunktov, oficialov, akcesistov in vradnih služabnikov.

Pod deželnimi nadsodnijami stojé okrajne sodnije (Bezirksgerichte) in sodníša perve stopnje (Gerichtshöfe 1. Instanz); sodníša perve stopnje so ali deželne sodníje (Landesgerichte) ali okrožne sodnije (Kreisgerichte). Praviloma naj se v vsakem političnem okrožju postavi ena sodníja; zna pa tudi biti po obširnosti okrožja in po številu prebivavcev, da v večjem okrožju bote dvé taki sodníi potrebne, ali da bo ena sodnija za dva ali več okrogov zadosti.

Sodníša (Gerichtshöfe) imajo biti v poglavnih mestih kronovín, in kjer je veliko in važnih opravil, naj se imenujejo „c. k. deželne sodnije“, scer „c. k. okrožne sodnije“; na čělu njih stojí predsednik, ki ima svetovavce itd.

Opravilstvo c. k. deželnih sodníj in okrožnih sodníj je enako, z izjemo tistih zadev, ki po določilu reda kazenske pravde in po pravilniku sodne oblasti (Jurisdictionsnorm) spadajo v opravilstvo deželnih sodníj.

Opravilstvo sodníš obseže tudi opravilstvo okrajne sodníje za njih okolico.

Posebne položnije ali hranilne vradnije (Depositenämter), kakor tudi vradnije za bukve gospoških in druzih zemljiš (gruntne bukve) naj začasno ostanejo, kodar so bile.

V mestih, kjer bo potreba, se bojo napravile posebne kupčijne sodnije.

Da bi se pri sodnijah zdravniki in duhovni z stanovitno plačo postavili, ne smé biti; zdravnik in duhovnik naj se plačujeta po opravilu.

Pri deželnih nadsodnijah se postavijo višji deržavni pravdniki, pri deželnih sodnijah deržavni pravdniki, in tam, kjer je treba, tudi deržavnih pravdnikov namestniki.

Ozir po svetu.

Opis Černogore.

V lanskih „Novicah“ že smo popisali Černogoro. Ker pa se sedaj po celem svetu o nji govorí, dostavimo lanskemu opisu še sledeče večidel po Zagrebških „narod. novinah“.

Černogora, ktera se mejí s turškimi deželami Hercogovino, Bosno in Albanio, in z austrianskim Dalmatinskim, obstojí iz prave Černogore in iz Berd, ktere je vladika Peter I. pridružil Černogori. Zapadna stran stermo proti morju visečih gorá se vidi od delječ černejši kot oglje, tako, da bi se po tem smela ta dežela „Černa gora“ imenovati, ako bi zgodovina ne izpeljevala imena tega od vstanovitelja njenega, Ivana Cernoevića.

Prava Černogora se deli v štiri nahije (okrožja), od kterih vsaka se spet razdeluje v knežíne in v plemena.

1. V Katunski nahíi je 5 knežín, ki so Cetinje, Njeguši, Čeklići, Bjelice, Cuce, Čevo ali Ozrinici, Komani, Zagarač in Pješivci. Ta nahija obseže skoraj polovíco Černogore. Imenuje se po reki Katun. Ima 30.000 stanovavcev, med kterimi je 5500 bojnikov. Ona je v Černogori naj bolj gorata; pečíne in klisure (skale) jo pokrivajo; vsaka skala je branik in zaseda, kamor komaj koza splezati zamore. V nji je dolina Cetinjska, okolj 1000 korakov široka in šestkrat toliko dolga; krog in krog obdajajo jo planine in bregovi.

2. V Černički nahíi je 7 knežín: Boljeviči, Limnjani, Gluhi dol, Berčele, Dupilo, Sotoniči in Podgor. Pruža (razprostira) se k Skadarskem jezeru in je naj lepši in naj bogateji stran Černogore. Prebiva v nji 20.000 ljudí, med kterimi je 3500 bojnikov. Dolína za 2 uri hodá dolga in za pol ure hodá široka.

3. V Rěčki nahíi je 5 knežín: Gradjani, Ljuotinj, Ceklin, Dobersko-selo in Kosijeri. Ona dela sredino prave Černogore, ima 13.000 stanovnikov, med kterimi je 2800 bojnikov.

4. V Lěšanski nahíi so 3 knežíne: Dražovina, Gradac in Buronje. Prostira se do Morače; je v nji 10.000 stanovavcov, med kterimi je 2000 bojnikov.

Razun teh nahíj, ki delajo pravo Černogoro, so na severo-jutranji strani Bèrda, ktere se tudi na 4 nahije delé:

1. Bělopavliči s 3 plemeni: Petušinovići, Pavkovići in Vražegermci. Šteje 15.000 stanovavcov, med kterimi 2700 bojnikov.

2. Piperi s 3 plemeni: Cernci, Stijena in Gjurkovići. Šteje 8000 stanovavcov, med kterimi je 1500 bojnikov.

3. Nahija Rovačko-Moračka s 4 plemeni: Rovci, doljna in gornja Morača, in Vskoci. Je v nji 8000 stanovnikov, med kterimi je 1500 bojnikov.

4. Kuči s 5 plemeni: Drekaloviči, Bratonožići, Vasojeviči, Orahovo in Zaterjebać. Ta nahija se je pridružila Černogori še le v letu 1830. Ima 18.000 stanovavcov, med kterimi je 2750 bojnikov.

Poslednjič se mora Černogori še doštevati selo Grahovo v Hercogovini. Od leta 1840 je Grahovo samostojno postalo in ima svojega vojvoda.

Celo število Černogorcov znese blizo 120.000 duš. Leta 1849, ko je vladika narod svoj šteti dal, je znesło število mož in mladenčev za orožje sposobnih 12.000; sedaj se more računiti na 30.000.

Reke, ki tečejo skoz Černogoro, so Cernoevica, Morača, Cernica, Zeta.

Ceste. Dva pota peljeta v Černogoro; eden iz Kotora (Cattaro) prek Njegúš, Cetinja, Doberskoga sela in Ceklín do reke Cernoevice, drugi pot iz Njegúš prek Ceklín, Bělic, Čeva in Pěšivac do Nikšicov, v Hercogovini. Ali to niso ravne pota, zakaj tù in tam so tako slabe, da se s konjem po njih ne more, komaj se pride z mezgom; vse druge prolazi, razun tiste, ktera iz Černogore pelje k Bělopavliči so tako kàrške, da se komaj komaj po njih iti zamore. Francoski maršal Marmont je nasvetoval Černogorcem, da naj se napravi pot od Kotora po Černogori do Nikšic v Hercogovino, ali oni niso hotli tega dovoliti, ker jim je ljubše potov ne imeti, kakor sovražnikom dohod v njih deželo palajšati.

Zrak v Černogori ni enak. V vsih berdovitih nahíjah je merzlo pa zdravo; sicer je pa zrak blag (prijeten) v nahijah bolj primorskih. Sosebno v Černički dolini je zrak tako prijeten, da so jo stari Slavjani šteli zemljam, kjer nikdar sneg ne pada, in ako pade, berž skopní.

Važniši pridelki, ktere Černogorci na prodaj tovorijo ali nesó: so meso, volna, in ovčji in kozji sir; sicer pa prodajajo tudi suhe ribe, ovce, koze, prešiče, vole, krompir, sirovo maslo, zelenjad, vosek, sterd, loj, kože, kuretnino, rajž, koruzo, tobak, oglje, les, čreslo in svilo.

V deželo pa kupujejo: govejo živino, konje, tobak, sol, bakro, železo, olje, vošene sveče, vino, žganje, sladkor, kavo, orožje, smodnik, svinec, steklo, čevlje, sandale, platno, robce, bombažno blago in rudeče kape.

Denar, ki ga imajo, so austrianske dvajsetice in turške pare.

Davki (porezi) te dežele so majhni in obstojé iz 30.000 fl. glavaríne (glavnega davka), 200 fl. dače za

tobak, 200 fl. solaríne (solnega davka), 250 fl. davka za ribštvo, 200 fl. davka za suho meso, 600 fl. najemšine za deržavne zemljiša, v vsem skup 31.450 fl. našega denarja.

Obleka Černogorca je prosta; struka (plajš), ktero nosijo moški in ženske, je tudi njih kolter ponoči. Kmetijstvo stojí na niski stopnji; obertnijstva je dosihmal še celò malo v deželi.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Ljubljane. Od več straní slišimo, da se kmetje že Turka na Krajnsko bojè, in eden nam je celò pripovedoval, da je slišal, da je že blizo Zagreba. Ta govorica se nekterim toliko verjetniši zdí, ker ima nekaj bataljonov cesarske armade začasno na Dolenskem ostati, kakor slišimo, okoli Novega mesta, Kostanjevice, Metlike, Černomlja. Povedati pa zamoremo, da strah pred Turkom je prazen, ker Turk je Mahomedu hvaležen, če ga ptuje armade pri miru pusté; on ni več strah kristjanskemu svetu kakor je nekdaj bil, ko je po spričbah mnozih naših narodskih pesem od „kralja Matjaža“, Lavdona“ itd. strahoval tudi naše kraje clo do Dnnaja. Pa tudí cesarska armada nima namena, ga napasti in vojske začeti, ako storí to, kar se od njega terja, namreč, da pustí Černogoro kakor je bila, in da dolgo zatirovanim kristjanom, ki pod Sultanovo vlado živé, se pravíca zgodí in se rešijo silovitega jarma. In le zato, ako bi utegnul Turk svojoglaven biti, ko bi ne vidil resníce, maršira toliko cesarske armade k mejam Turškim; armada da besedam dostojno veljavo. Ker pa menda ne more vsa armada po Dalmatinskem in Horvaškem biti, je ostane nekoliko na bližnjem Dolenskem. — To je, kakor danes rečí stojé, čista resníca. Nadjati se je, da Turk se ne bo obotavljal z lepo storiti, kar bi, če bi se s silo terjati moralo, znalo razrušiti celo Turčijo v Europi. Kaj se bo pa na dalje godilo na Černogori in v Turčíi, bo, kakor dosihmal „Novičar“ oznanoval tudi prihodnjič.

Novičar iz mnogih krajev.

Ministra vojništva gosp. barona Csorič-a je presvitli cesar s pohvalo odvezal njegove službe, in svojemu goneraladjutantu g. Bamberg-u izročil vojno opravništvo. — C. k. narvišji sodnija na Dunaji je v nekem primerleju razsodila, da, če kak nevpravičen strelec (Wildschütz) divjačino le vstrelí ali scer ubije, je pa iz lovske okolice (revíra) ne odnese, se ne vkriviči lovske tatvíne; če jo pa odnese, je kriv hudodelstva tatvíne; če več oseb skupej pomaga divjačino odnesti, so vsi združenega tatvinstva krivi, čeravno je le eden zver vstrelil. — Mesca decembra l. l. se je dalo na vse cesarske pošte našega cesarstva 2 miliona 648.555 markanih pisem, 634.948 pa brez mark; po telegrafih je šlo 2067 deržavnih, 3342 pa druzih pisem; dohodki c. k. pošt so znesli 766.500 fl., telegrafnic pa 20.415 fl.; stroški za pošte so znesli 669.220 fl., telegrafov pa 32.173 fl. — Učiteljev in učiteljk po vsih ljudskih šolah našega cesarstva je 43.000, izmed kterih je učiteljk 20.000. — Na Laškem je vse mirno. Mesto Milan je v ojstrem strahu; 10. t. m. so vnovič 4 obesili, ki so bili zasačeni na pustni dan z orožjem v roki; ker je prekucijna poskušnja se iz ptujega zgodila, je mesto proti Švajcarski meji z vojaško stražo obdano; mestna vrata so le od 5. ure zjutraj do 8. ure zvečer odperte; le kdor ima potni list, zamore svobodno vùn in noter; več kot 3 osebe ne smejo na ulicah skupej iti ali stati; železnica je jenjala; zvoniti se ne smé; mesto je obsojeno skerbeti za 50 ranjenih vojakov in za družine 12 umorjenih. — V Parizu so zaperli že več oseb, ki nespodobno dopisujejo od Napoleona v ptuje časnike. — V Londonu se je imel začeti 10. t. m. deržavni zbor, v kterem bojo novi ministri pervikrat se pokazali. — V Černogori so rečí še zmiraj kakor so bile, ker Turška vlada menda sedaj prevdarja terjatve austrianske vlade, podpirane od ruske in francoske; angleška vlada se nek še sedaj ne meša v te zadeve. Nar novejši gotova novíca, ki jo po „Terž. časniku“ od pondeljka iz Černogore zvémo, je, da sta knez Danílo in njegov stric Juri prevzela poveljstvo čez černogorsko armado, v kteri so nek tudi ptuji izverstni oficirji. Pripoveduje se scer tudi, da je Omer paša dal most čez reko Moračo narediti in da je čez-nj v Černogoro vdaril, — pa to so le govoríce, o kterih se še nič gotovega ne vé. — Časnik „Oss. dal.“ od 11. ni vedil nič novega iz Černogore povedati. Černogorci, ki so jih Turki v Grahovi vjeli, nek strašno terpijo v turškem taboru; z herbtom in nogami terdo skupej zvezane jih Turki vsaki dan kot živino tepejo.

Klepec.

(Dalje.)

Lahko se nagne stari oče,
Lahko ga vjamejo besede
Lahko pokloni in obeti,
Ter več ko enemu obljubi.
Al terda je, ko skala, hčerka;
Zastonj so vse besede sladke,
Zastonj bogastva čeznemero,
Nikomur upanja ne dade.
Al je ošabna gospodična?
Da je snubačev je premalo?
Da se ji zdijo ti preslabi?
Al nosi v persih merzel kamen?
Zakaj ljubezen se ne vname?
O deklica gori že davno,
Gori plamenom nevgasljivim;
Al blaženi mladeneč tisti,
Za kterega je vneto serce,
Ne sme snubiti, kar je ljubil,
Kjer ni bil žlahnega kolena.
Na vojsko ide v daljne kraje,
Iskat imena ino slave.
Če še živí, al je poginul,
Nihče ne vé, ne Zlata sama,
Vendar mu serce zvesto hrani.

Lepota Vinodoljke slavne
V Turčijo tudi se razglasi,
Začuje slovez turški aga,
Presilni borec Hasan-aga,
Iz bosnijanske krajne ljute,
Junakov pervi turške zemlje.
Ognjena želja ga prevzame.
Tovarše svoje zveste skliče,
Poskušene že v mnozih bitvah,
Ter se nad Grobnik daljni vzdigne,
Gotov al želji zadostiti
Al pa pustiti glavo v boji.
Providno vojsko svojo vodi,
V temoto černo se zavija,
I plane, zmaj z višave nočne,
Na grad, ki v veselicah plava.
Razsečena popada straža,
Ni je visoki zid ubranil,
Ne vrata terdna, ne nasipi.
Merjočih hrup ostraši goste.
Po skrivnih potih oče komaj,
Sinova njega i snubači
Pogubi bliskej se otmejo.
Gorje pa! — deklica ostane!

(Dalje sledí).

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*